

Чаєнкова О. К.

Одеська державна академія будівництва та архітектури

**ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З КОМПОНЕНТОМ-ОНІМОМ БОГ
(НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ, ТУРЕЦЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ)**

У статті розглянуто фразеологічні одиниці української, турецької та англійської мов з компонентом-омонімом Бог, проведено їх порівняльний аналіз, з'ясовано особливості їх вживання, а також доведено їхній безпосередній зв'язок з фізичним, психічним і поведінковим станом людини. Розглянуто їхні семантичні особливості, виділено групи відповідно до семантики лексем, визначено типологічні ознаки для зарахування ФО до релігійних фразеорефлексивних одиниць. Об'єктом дослідження є фразеологізми української, турецької та англійської мови з компонентом-онімом Бог. Метою дослідження є визначення семантичних особливостей фразеологізмів вказаних мов з компонентом-онімом Бог. За семантичними ознаками фразеологічних одиниць з компонентом-омонімом Бог класифіковано п'ять груп: 1. Мудрий покровитель. 2. Лінощі та трудолюбство. 3. Жадібність, користолоубство. 4. Нахабність, брехливість, лицемірство. 5. Покарання. Також було виокремлено п'ять груп фразеорефлексивних сполучень, які вживаються незалежно від лінгвокультурної картини світу і схожі в українській, англійській та турецькій мовах. Отже, порівняльний аналіз в українській, англійській та турецькій мовах засвідчує, що фразеологізми, які містять у своєму складі компонент-омонім Бог, часто збігаються за внутрішньою формою та емоційно-експресивним забарвленням зі своєю мовно-релігійною системою символів, можуть бути різноманітні за своєю граматичною та генетичною класифікацією; такі фразеологічні одиниці здебільшого функціонують у всіх стилях української, англійської і турецької мов. Найчастіше розглянуті одиниці використовуються в усній розмовній мові та в художній літературі, а вживання певної кількості фразеологічних одиниць залежить від ставлення конкретної людини до Бога.

Ключові слова: фразеологічні одиниці, компонент-онім Бог, рефлексія, семантичні групи, українська, англійська, турецька мови.

Постановка проблеми. У всіх мовах світу простежується чимало давніх слідів про Всесвіт і Бога. Як би далеко не йшла цивілізація, залишаючи за собою наївні релігійні перекази, вони не залишають мови, а переосмислюються, набувають з часом інших семантичних і стилістичних значень. Навіть у ХХІ столітті в миті щастя та горя будь-яка людина, незалежно від соціального або матеріального статусу, освіти, національності чи релігії, звертається в мові до Бога. Тому фразеологічні одиниці (ФО) з компонентом Бог здатні висвітлювати точно позитивні чи негативні емоції. У багатьох мовах існує велика кількість ФО, у яких сенсоутворювальним ядром є слово Бог.

Фразеологізми з компонентом *Бог* є неповторними, своєрідними за своєю зовнішньою і внутрішньою формою. Вони становлять собою складний феномен, що відображає лінгвістичні фактори, визначаються як специфікою лексико-семантичної і граматичної системи конкретних мов, так і факторами, які пов'язані з життям нації, особливістю національно-релігійного характеру,

культури християн та мусульман, своєрідністю етнічного побуту, традицій, звичаїв, специфікою історичного розвитку україномовного, англословного та тюркомовного народів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведені мовознавцями наукові розвідки свідчать про невпинний інтерес до сфери омоністичної фразеології споріднених та неспоріднених мов, досліджуючи не лише форму та зміст ФО, а і головні джерела їх походження, зіставлення на різних рівнях. Етнокультурний аспект функціонування онімів у складі фразеологічних одиниць з онімним компонентом досліджували Г. Бачинська, О. Вербовацька (на матеріалі української та польської мов), Т. Вільчинська, А.М. Куза (на матеріалі української мови), Н. Венжинович (на матеріалі української, англійської та російської мов), В. Дроботенко (на матеріалі української, англійської та іспанської мов), Г. Доброльожа (на матеріалі фразеології Середнього Полісся та суміжних територій), О. Куцик, В. Русецька (на матеріалі російської та української мов), В. Гаманюк,

Т. Мішеніна (на матеріалі німецької та української мов), К. Надточій (на матеріалі німецької мови), М. Бойчук, З. Корнева, О. Пеліна, Є. Шуміцька (на матеріалі англійської мови), І. Покровська, Д. Аксана, Л. Узун, О. Аксоє, А. Байбурін, З. Озер (на матеріалі турецької мови).

І. Покровська, С. Плешкун досліджували роль релігійних етикетних зворотів, що були відібрані із сучасних турецьких серіалів та стверджують, що лексеми з Корану увійшли в сучасну турецьку мову як етикетні фрази [9, с. 112].

На думку В. Дроботенко, в українській, англійській та іспанській теофраземіці найбільш повно представлені взаємини Бога і людини. Не знаючи Бога в обличчя, беручи знання з Біблії та духовних книг, людина малює собі образ Бога. І на питання, ким є Бог для людини і яке місце він посідає в її житті, відповідає теофраземіка як невід'ємний складник соціофразеології [5, с. 37].

Постановка завдання. Актуальність даного дослідження полягає у широкому розвитку культурних зв'язків між Україною та Туреччиною, у рамках яких вивчення ФО набуває досить важливого значення, хоч відрізняється культурно-релігійним характером. Крім того, актуальність дослідження та вплив англійської мови в світі на різні лінгвокультури лише зростає, не є винятком і релігійна тематика. Українська та англійська мова увібрали в себе християнські вірування, лінгвокультурна специфіка не може співпадати повністю за рахунок історичного розвитку мов і різного тлумачення Біблії.

Об'єктом дослідження є фразеологізми української, турецької та англійської мов з компонентом-онімом *Бог*. **Метою дослідження** є визначення семантичних особливостей фразеологізмів указаних мов з компонентом-онімом *Бог*.

Виклад основного матеріалу. Використання в мові фразеологізмів з компонентом «Бог» пояснюється тим, що суб'єкт найчастіше відчуває психічний або біологічний стан, виникнення якого пов'язують з впливом надприродних сил. Велика кількість ФО з компонентом *Бог* можуть бути фразеорефлексивними, тобто людям природно вербально виражати ту чи іншу ситуацію, або дію, відчуваючи гостро-емоційний стан щастя, здивування, гніву, радості тощо. Ще в XVII столітті англійський філософ Джон Локк (1632–1704) вперше використав поняття «рефлексія», що має чуттєву природу та є різновидом чуттєвого сприймання («внутрішнє почуття»), маючи на увазі досвід у дослідженні внутрішнього, духовного світу людини, за допомогою якого відбу-

вається накопичення та отримання нових ідей. Тобто фразеорефлексивні словосполучення – це реакції та різні події чи ситуації, є широко вживаними мовними універсальними, які мають еквіваленти в інших мовах, але граматичним та лексичним складом часто відрізняються (укр. Слава Богу! – англ. *Thank God*; укр. *Боже мій* – англ. *Oh, my God*.; укр. *Йй-богу! Клянусь богом!* – англ. *By God!*; тур. «*işi Allah'a kalmak*» (досл. Залишити роботу Аллаху) – укр. «бути в безвихідній ситуації; виконати те, що невідкладно іншим»; тур. «*sayısını Allah bilir*» (досл. Кількість знає тільки Аллах) – укр. «тільки Богу відомо скільки треба».) Відомо, що існують національно-специфічні ідіоми, які мають лексеми Бог лише в першоджерелі, але в описовому перекладі вона відсутня. (God bless you (тому хто чхає) – укр. будьте здорові; англ. God pays – укр. на тому світі заплатять; англ. God's truth – укр. істинна правда, honest to God – укр. чесне слово, to make God of smb – укр. боготворити будь-кого, God Almighty – укр. Боже Всемогутній та ін. [8, с. 310].

Сам термін рефлексія (reflexio – «повертаюся назад») виник в філософії і від початку виступав типом філософського мислення, який був спрямований на те, щоб осмислити і обґрунтувати власні передумови, що вимагають звернення власної свідомості на себе. Великий тлумачний словник сучасної української мови визначає рефлексію як 1) самоаналіз, роздуми людини над власним душевним станом і 2) в ідеалістичній філософії – відображення, а також дослідження процесу пізнання [12, Т. 8, с. 518].

Фразеорефлексивні словосполучення можна поділити на такі:

1. *Побажання* (укр. *Бог у поміч!*; *Помагай Бог!*; *Дай Бог час!*; *З Богом!*); (англ. *may God give all men as good* – дай Бог всякому, *with god's grace, to wish godspeed* – з Богом; *God forbid!* – Боже борони); (тур. *Allah insanı şaşırtmasın!* – Нехай Аллах не дасть загубити дорогу – побажання щасливої дороги; *Allah acisin!* – (досл. Нехай пожаліє Аллах) – Хай допоможе Аллах!; *Allah eksiketmesin!* – досл. Дай йому щастя; *Allah şifa versin!* – Хай Аллах дасть здоров'я);

2. *Прохання* (укр. *Христом-Богом прошу!*; *За ради Бога!*; *Заклинаю Богом!*; *Змилуйся Боже!*); (англ. *for heaven's / God's sake!*, *for the love of God* – за ради Бога; *swop me God* – помилуй Бог; *may God give all men as good* – дай Бог всякому, *with god's grace, to wish godspeed* – з Богом); (тур. *Allahım sen bana sabır ver* – Боже, дай мені терпіння! *Aman Allah!* – Помилуй Боже!; *Aman yarabbi!* –

Помилуй Господи; *Allah Allah!* – О, Всевишній Аллах; *Allah aşkına* – За ради Аллаха).

3. *Благословення* (укр. *Благослови Боже!*; *Багато дитей в сім'ї – благодать Божа*); (англ. *God, bless the queen* – Боже, бережи королеву; *bless you* – побажання на здоров'я або благословення; *God, rest someone's soul* – побажання благословення, коли згадуєш покійного; *God, bless my soul*; *God, help me*); (тур. *Allah korusun!* – Нехай Аллах оберігає!; *Bir yerine bin versin Allah* (досл. Замість одного Аллах нехай дасть тисячу) – Нехай Аллах віддасть йому сторицею!).

4. *Прокляття* (укр. *Бог би тебе побив!*; *Від кару божої ніхто не втече!*); (англ. *Drat it from – God, rot it* – хай йому грець; *God damn it* – дідько забирай); (тур. *Allah kahretsin* – Нехай Аллах покарає!; *Allahın belâni versin!* – букв. Нехай тобі Аллах дасть біду; *Allah indan bulsun!* – букв. Нехай знайде від Аллаха; *Allah cezani versin!* – букв. Нехай покарає Аллах; *Allah kahretsin!* – Прокляття).

5. *Подяка* (укр. *Дякую Боже!*; *Слава Богу!*; *Дякувати Богу!*; *Хвала Богові*); (англ. *give potluck, whatever is in the house* – що Бог послав; *thank God / goodness / heaven's / the Lord* – слава богу!; *God has mercy!* – Бог милував); (тур. *Allah a tikur або ikig Allaha* – Слава Богу!; *Oh Allaha şükür!* – Ох, слава Богу!; *Allah eksikliğini göstermesin* – Слава Аллаху за те, що є./ Дякуємо Богу за те, що є; *Allah (senden) razı olsun!* – Дякую, хай буде Аллах тобою задоволений; *Allah seninle birlik olsun!* – Дякую, хай буде Аллах з тобою).

У слові «Бог» можна виділити таку кількість синонімів: укр. – Творець, Всевишній, Вседержитель, Господь, Предвічний, Владика, Цар; англ. – Lord, the Almighty, the Ancient of Days, Sovereign Lord, Maker, idol, deity, divinity, the Spirit, the Author, Providence, Heaven/Heavens, the Godhead, the Supreme Being/the Supreme, the Creator, the Power above, the Pantheon [1, с. 66]. За словником українських синонімів О.С. Вусика до слова Бог існує така кількість синонімів: Безсмертний, Біг, Біженько, Біжечко, Благий, Богонько, Богочко, Бог-плідій, Боготворець, Боготворитель, Боженко, Бозінька, Бозюсьо, Бозя, Великий, Владика, Всевидающий, Всевишній, Всевладний, Вседержитель, Всемогутній, Всеправедний, Всесильний, Всетворчий, Господь, Господь-Бог, Господь-Вседержитель, Добрий, Єдиний, Єдинорідний, Єдиносущий, Жалісливий, Животворящий, Заступник, Люблячий, Милосердний, Милостивий, Мирлюбний, Отець, Пан-Бог, Прабог, Праведний, Праотець, Предвічний, Премудрий, Пре-

святий, Примиритель, Промислитель, Святий, Серцевидець, Сотворитель, Спаситель, Створитель, Творець, Творитель, Утішитель, Чоловіколюбць, Чоловіколюбний [4]. Т.П. Вільчинська систематизувала та описала ФО в українській мові з компонентом-онімом Бог. Незважаючи на те, що в лексикографічних працях зафіксовано чимало назв Бога, як-от *Творець, Творитель, Спаситель, Пан, Цар, Всевишній, Вседержитель, Владика, Отець, Предвічний, Христос* та багато інших, основними номінаціями Бога як найвищої сутності в досліджуваних ФО було виявлено однолексемні теоніми *Бог* і *Господь* як репрезентантів мовно-фразеологічної картини світу українців [3, с. 302]. Під час дослідження зроблено висновок, що онім *Бог*, виступаючи у сполученні з іншими компонентами ФО, демонструє еволюцію релігійних поглядів українського етносу [3, с. 304]. Але, на думку Ю. Карпенка, центральним для української ментальності є онім Бог [6, с. 13–14].

У словнику ісламізмів Аллах – Всевишній, Бог, творець і управитель всього суцього. В широкому значенні Бог взагалі, незалежно від релігії [11]. У мусульманській традиції в Аллаха існує дев'яносто дев'ять найменувань, не всі вони широко використовуються, але деякі з них стали компонентами фразеологічних одиниць, отримавши символічне значення. Зустрічаються ФО з компонентами *Нак, Mevla, Tanrı*: *Hakk'a (Mevla'ya) kavuşmak* (букв. з'єднатися з Господом (тур. *Нак, Mevla*) – відправитися на той світ; компонент *Tanrı* (укр. *Господь*) виступає як варіативний іменник у ФО: *Tanrı (Allah) yarattı dememek* (букв. не говорити, що створив Господь (Аллах) – не жаліти/не щадити, *Tanrı (Allah) aşkına* – Заради Бога (Господа), *Tanrı (Allah) korusun!* – Нехай Господь (Аллах) береже! [10, с. 73].

Кожен з науковців класифікує ФО за певними критеріями. Залежно від того, який критерій покладено в основу кожної з них, сформувалися класифікації, такі як: 1) семантична (Ш. Баллі, В. Виноградов, В. Жуков, Б. Ларін, Г. Удовиченко, М. Шанський, А. Назарян, Н. Амосова, О. Кунін, О. Смирницький); 2) семантико-граматична (Л. Авксентьев, М. Алефіренко, М. Демський, О. Молотков, Ю. Прадід, Л. Скрипник); 3) структурна (М. Тагієв); 4) структурно-семантична (А. В. Кунін, І. Чернишова, Р. Б. Камаєва); 5) граматична (В. Архангельський, О. Молотков); 6) функціональна (С. Гаврин, О. Смирницький, Д. Баранник, І. Арнольд, Т. Тоненчук); 7) генетична (Л. Булаховський, Ф. Медведєв,

О.Ф. Кудіна, Г. Штарке); 8) ідеографічна (М. Алевфєренко, Л. Арсєнтєв, А. Івченко, О. О. Сєліванова, П. Рєдіна, Ж. Краснобаєва-Чорна, Ю. Прадїд, В. Ужченко); 9) стилістична (О. Ахманова, Л. Булаховський, В. Виноградов, М. Шанський, Г. Їжакевич, В. Ужченко та Д. Ужченко); 10) когнітивна (М. Жуйкова); 11) з погляду їх уживаності (В. Ужченко та Д. Ужченко); 12) структурноекстралінгвістична класифікація ФО (М. Демський, В. Ужченко та Д. Ужченко); 13) з погляду семантичної трансформації компонентів (Р. Зорівчак); 14) перекладознавча (В. Виноградов, В. Комісаров, І. Карабан) тощо. Вивчення різних класифікацій фразеологічного складу мови допомагає не лише з'ясувати природу фразеологічних одиниць, а також визначити їхнє місце й особливості функціонування в мовній системі та зіставному аспекті споріднених і неспоріднених мов. Характерні риси віддзеркалюють яскраве стилістичне забарвлення фразеологічних одиниць з компонентом-онімом Бог залежно від умов людини в соціумі, її проблем та настрою, цим пояснюється відхід від звичайного нейтрального стилю у структурному відношенні. У деяких моментах, незважаючи на різне релігійне направлення (домінує в народних віруваннях християнська й ісламська ідеологія), можна встановити тематичну подібність словесно-понятійного апарату.

ФО з ключовою лексемою Бог в українській, God в англійській та в Allah турецькій можна відокремити такі підгрупи:

1. Мудрий покровитель.

Крути не крути, а буде так, як Бог дасть; Чоловік мислить, а Бог радить; Чоловік крутить, а Бог розкручує; Бог нам розтратить і довгою місто заслонить горою; Бог створив всіх людей козаками, але деякі про це забули; Бог не без милості, козак не без долі.; Ворог хоче голову зняти, а Бог і волосини не дає; Живе, мов у Бога за дверима; Як дасть Бог день, то дасть пташкам поживу; Без Бога ні до порога, а з Богом – хоч за море; Як Бог допоможе, то все буде гоже; Бог вам дав, і людям вділяймо; Кому Біг допоможе, той все переможе; Бог батько!... а ми його діти; Бога всюди знайдеш [14].

Man proposes but God disposes (Людина припускає, а Бог дає); God tempers the wind to the shorn lamb (Бог полегшує участь нещасного); God sees the truth. (Бог правду бачить); Honest to God (Бачить Бог); Man proposes but God disposes. (Людина припускає, а Бог розташовує); God gave, God took back (Бог дав, Бог забрав); Easy come, easy go (Легко прийшло – легко пішло); Father and mother are kind, but God is kinder (Батько та матір добрі, але Бог добріше) [7].

Kör kuşun yuvasını Allah yarar (Сліпий пташці Аллах в'є гніздо); Allah bir kapıyı kaparsa bin kapıyı açar (Якщо Аллах закриє одні двері, то відкриє тисячі інших); Allah bir yastıkta kocatsın! (досл. Нехай Аллах зістарить на одній подушці); Allah çam isteyene çam, mum isteyene mum verir (Аллах дає сосну тому, хто просить сосну і дає свічку тому, хто просить свічку – Кожному воздасться по заслугам); Allah dar zamanlarında kulunun imdadına yetişir. (У тяжкі часи Аллах приходить на допомогу своєму слугі); Allah doğrunun yardımcısıdır. (Аллах – помічник істини); Allah gümüş kapıyı kaparsa altın kapıyı açar (Якщо Аллах зачинить двері із срібла, то відкриє двері із золота); Allah dağına göre kar verir (Яка гора, стільки й снігу на неї Аллах шле); Kör kuşun yuvasını Allah yarar (Сліпий пташці Аллах в'є гніздо) [2].

2. Лінощі та трудолюбство.

Бог то бог, та не будь і сам плох; Богу не молись, а до берега гребись; Боже поможи, а сам не лежи!; З Богом починай, а руками кінчай; І божа обитель даром хлібом не нагодує; На бога покладайся, а розуму тримайся; Надія у бозі, коли хліб у стозі; Не все до бога – треба й до розуму свого; Не дай, боже, ледачому та ще й хвороби; Тоді бог дасть, як сам заробиш; Хто ледащо, тому Божа ласка нінащо; Як сам не зробиш, то й Бог не допоможе; Хто рано встає, тому Бог подає [14].

God helps those who help themselves (Бог допомагає тим, хто допомагає собі); Pray to God, but hold on to your good mind. (Молися Богу, але притримуйся розуму); It's the early bird that gets the worm (Рання пташка склює черв'ячка); The early bird catches the worm (Рання пташка ловить усіх черв'яків) [7].

Allah balmumu yakana balmumu, yağmumu yakana yağmumu verir – Хто багато віддає, тому Аллах багато дає.. ; Allah ilmi dileyene, mali diledigine verir – Аллах дає науку тому, хто просить, а багатство – тому, хто сам захоче; Evvel deveni bağla sonra Allaha ismarla (Спочатку прив'яжи верблюда, а потім довіряй його Аллаху (на Бога надійся, а сам не зивай) [2].

3. Жадібність, користолобство.

Богові поклони, а панам мільйони; В кого гроші, за того й бог; Богу молиться, а в чорта вірує; В кого гроші, за того й бог; Піп з богом говорить, а на чорта дивиться [14].

He that serves God for money will serve the devil for better wages (Той, хто служить Богу за гроші, буде служити і дияволу, якщо диявол заплатить більше) [7].

Allah kardeşi kardeş yaratmış, kesesini auyı yaratmış (Аллах створив братів братами, але гаманці їм дав окремі. Дружба дружбою, а гроші – порізно) [2].

4. *Нахабність, брехливість, лицемірство.*

Ні Бога не боїться, ні людей не соромиться; Піп з богом говорить, а на чорта дивиться; У владики два язики: одним бога хвалить, другим людей дурить;

Ні богові свічка, ні чортові кочерга; Щодень бога хвалить і щодень людей дурить. Бога не здуриш; Не мати Бога в животі [13].

You cannot serve God and mammon. (Неможливо служити і Богу и Мамону (багатству); serve the devil for God's sake (служити дияволу, прикриваючись ім'ям Бога) [7].

Allah bir dediğinden gayrı sözüne inanılmaz – Крім слів «Аллах єдиний» іншим його словам вірити не можна (про брехуна а лицеміра) [2].

5. *Покарання.*

Судити лише Богу; Піти на той світ; Бог прибрав; Не гніви Бога; Від Бога не втечеш; Суда Бога не уникнеш; Бог шельму мітить; Бійся Бога; Страшна кара божа [13].

God marks the crook. (Бог мітить обманщика) ;When God punishes he first takes away the understanding (Коли Бог карає, він спочатку віднімає розуміння); God is not quick to punish в значенні (Бог не швидкий у покаранні); God's mill grinds slow but sure (від розплати не втечеш) [7].

Allah rızası gösterilmeyen hiçbir şeyde hayır yoktur (Немає добра у тому, що робиться без згоди Аллаха); Allah'ın ondurmadığını (Навіть Аллах не витерпів з ним) [2].

Незважаючи на вірування людини, Бог, як у християн, так і у мусульман, є справедливою вищою і всемогутньою істотою над людьми (укр. *Лише Бог ні в чому не помиляється; Всі під Богом ходимо*; англ. *God's hand is above all* – рука божа панує над усім, *Kusursuz bir Allah* – (досл. Доско-

налий Аллах) лише у Аллаха немає недоліків або *Yanılmayan bir Allah* – Тільки Аллах не помиляється).

Висновки і пропозиції. Під час дослідження фразеологізмів в українській, англійській та турецькій мовах можна виявити подібні структурно-семантичні ФО, які були зіставлені та пов'язані з інтернаціональним характером різних мов. Беручи до уваги той факт, що вивчення фразеологічної бази мови можливе у разі дослідження її окремих мікросистем, як об'єкт дослідження було вибрано групу фразеологізмів з компонентом-онімом «Бог», який є носієм національно-релігійної унікальності мови. У результаті дослідження було класифіковано п'ять семантичних груп: 1. Мудрий покровитель. 2. Лінощі та трудолюбство. 3. Жадібність, користолобство. 4. Нахабність, брехливість, лицемірство. 5. Покарання. Також було виокремлено п'ять груп фразеорефлексивних сполучень, які вживаються незалежно від лінгвокультурної картини світу і подібні в українській, англійській та турецькій мовах.

Отже, порівняльний аналіз в українській, англійській та турецькій мовах засвідчує, що фразеологізми, які містять у своєму складі компонентомонім *Бог*, часто збігаються за внутрішньою формою та емоційно-експресивним забарвленням зі своєю мовно-релігійною системою символів, можуть бути різноманітні за своєю граматичною та генетичною класифікацією; такі фразеологічні одиниці здебільшого функціонують у всіх стилях української, англійської та турецької мов. Найчастіше розглянуті одиниці використовуються в усній розмовній мові та в художній літературі для емоційного збагачення, а вживання певної кількості фразеологічних одиниць залежить від ставлення конкретної людини до Бога. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в дослідженні способів перекладу ономастичних фразеологізмів, дослідженні семантико-граматичних класифікацій у християнстві та ісламі.

Список літератури:

1. Бойчук М. Концепт Бог у стійких виразах та ідіомах англійської мови. Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. Львів : Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2016. Вип. 23. С. 64–73.
2. Большой турецко-русский словарь / Сост. Н. Богочанская, А. Зубкова. Москва : Изд-во «Дом славянской книги», 2008. 640 с.
3. Вільчинська Т. П. Теонім Бог як компонент фразеологічних одиниць. *Региональная ономастика: проблемы и перспективы исследования: сборник научных статей*. Витебск : ВГУ им. П. М. Мешерова, 2018. С. 301–305.
4. Вусик О. С. Словник українських синонімів / А. М. Поповський (ред.). Д.: Січ, 2000. 424с. URL : https://slovnyk.me/dict/synonyms_vusyk/%D0%91%D0%BE%D0%B3.
5. Дроботенко В. Ю. Фразеологічні утворення в різноструктурних мовах (на матеріалі української, англійської та іспанської мов). *Studia philologica*. 2017. Вип. 8. С. 36–41. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/stfil_2017_8_8.

6. Карпенко Ю. Українська ментальність: палеолінгвістичне декодування /П/. Бог. Волинь – Житомирщина. 2003. Вип. 10. С. 162–170. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vg_2003_10_20.
7. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь. Москва : Русский язык. 1984. 944 с.
8. Мюллер В. К. Новый англо-русский словарь. Москва : Рус. яз., 2001. 880 с. (8-е изд.).
9. Покровська І. С. Плешкун Комунікативно-прагматична роль релігійних етикетних зворотів у сучасному турецькомовному дискурсі. Південний архів. Філологічні науки. 2018. Вип. 74. С. 112–115. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pafn_2018_74_24.
10. Покровская И. Л. Турецкая фразеология и паремология коранического происхождения как фрагмент языковой картины мира. Международное ... издание “Karadeniz”/Black Sea, Yıl 5, Sayı 17, 2013. S. 69–78.
11. Словник іншомовних слів: Словник ісламізмів. URL : <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/mySIS.pl?showSISid=46609864-4036&action=showSIS&h=f>.
12. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
13. Словник фразеологізмів української мови / Нац. акад. наук України, Ін-т укр. мови, Укр. мовно-інформ. фонд. Київ : Наукова думка, 2003. 1104 с.
14. Фразеологічний словник української мови / Уклад.: В. М. Білоноженко та ін. Київ : Наукова думка, 1999. Т. 1 і 2. 984 с.

Chaenkova O. K. PHRASEOLOGICAL UNITS WITH THE COMPONENT-ONYM GOD (ON THE MATERIAL OF UKRAINIAN, TURKISH, AND ENGLISH LANGUAGES)

The article is dedicated to the phraseological units with the onym-component God in Ukrainian, Turkish, and English languages. There is information about the results of the comparative analysis of the phraseological units, the ways of their use. There are also proved their relations to physical, mental and behavioural state of a man. Their semantic features are considered. Several groups of phraseologisms are selected in accordance with the semantics of lexical units, typological features for enrollment of FU to religious phrase-reflexive units are determined. The object of study is Ukrainian, Turkish and English phraseological with the ocomponent-onym God. The purpose of the study is to determine the semantic features of phraseology of these languages with the component-onym God. According to the semantic features of phraseological units with the component-onym God is classified into five groups: 1. The wise patron. 2. Laziness and diligence. 3. Greed, selfishness. 4. Insolence, lying, hypocrisy. 5. Punishment. There were also five groups of phrase-reflexive combinations, which are used regardless of the linguistic and cultural picture of the world and are similar in Ukrainian, English and Turkish. Thus, a comparative analysis in Ukrainian, English and Turkish shows that phraseologies that contain the component-onym God, often coincide in internal form and emotionally expressive coloring with their linguistic and religious system of symbols, can be different in their grammatical and genetic classification; such phraseological units mostly function in all styles of Ukrainian, English and Turkish. The most frequently considered units are used in spoken language and the use of a certain number of phraseological units depends on the relationship of a particular person to God.

Key words: phraseological units, component-onym God, reflection, semantic groups, Ukrainian, English, Turkish languages.